

Η επανεμφάνιση της Γαλλίας

Πάρις Θασίτης

Ερευνητική Εργασία νο. 74

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΕΔΙΣΑ

Δρ. Ανδρέας Γ. Μπανούτσος	Πρόεδρος
Δρ. Παναγιώτης Σφαέλος	Αντιπρόεδρος & Δ/της Ερευνών
Βασίλης Παπαγεωργίου	Γενικός Γραμματέας
Αργέττα Μαλιχουτσάκη	Οικονομική Διαχειρίστρια
Ευάγγελος Διπλάρης	Μέλος
Ευάγγελος Κούλης	Μέλος
Αναστασία Τσιμπίδη	Μέλος

© 2022 Center for International Strategic Analyses (KEDISA, All Rights Reserved)

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the publisher

Πάρις Θασίτης, Αναλυτής ΚΕΔΙΣΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρόν άρθρο θα ασχοληθούμε με την επανεμφάνιση της Γαλλίας στο διεθνές προσκήνιο, ειδικότερα στην Ανατολική Μεσόγειο και στην περιοχή του Ινδικού και Ειρηνικού Ωκεανού. Η συγκεκριμένη τακτική ή ακόμη καλύτερα στρατηγική, αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια προκειμένου να αντιμετωπίσει το τρομερό έλλειμμα πολιτικού βάρους που έχει στην Ευρώπη. Η «Γαλλία στον Κόσμο» όμως αποδείχτηκε πως έχει κοντά ποδάρια. Τα περιθώρια ευελιξίας της είναι μικρά, ενώ τα οφέλη της συγκεκριμένα και σε περιφερειακό επίπεδο. Τόσο η στρατηγική της επέκταση στην Αφρική, όσο και στην περιοχή του Ινδικού και Ειρηνικού Ωκεανού είχαν από κοντά είτε την στήριξη της Ε.Ε, είτε την άμεση συμμετοχή της, ενώ και εκεί που δρα μόνη της όπως στην Μέση Ανατολή, έχει τις διαβεβαιώσεις και την στήριξη του αμερικανικού παράγοντα. Η Γαλλία θα κερδίσει εκεί που κυματίζει αμερικανική σημαία και όσο της το επιτρέπουν αφενός οι Βρυξέλλες στα οικονομικά και οι Αμερικανοί στα γεωπολιτικά ζητήματα. Το επεισόδιο τόσο της Αυστραλίας όπου έχασε ένα πολύ προσοδοφόρο συμβόλαιο εξοπλιστικών προγραμμάτων, όσο και της Ελλάδας όπου κέρδισε αντίστοιχα ένα συμβόλαιο κατασκευής φρεγατών νέας γενιάς (αν και πολύ μικρότερης αξίας) δείχνει αυτό ακριβώς: μια επανεμφάνιση ισχυρή μεν αλλά αυστηρά οριοθετημένη και που κινδυνεύει να γίνει και ορισμένου χρόνου ίσως αναπάντεχα... Είναι μία δύναμη σε παρακμή και αδιέξοδο.

1) ΛΙΒΑΝΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ: ΜΙΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ...

1) Εισαγωγή

Στις 04/08/20 μια έκρηξη στο λιμάνι της Βυρηντού προκάλεσε την μεγαλύτερη μη-πυρηνική καταστροφή που έχει καταγραφεί μέχρι στιγμής. Υπολογίζεται ότι απελευθερώθηκε δύναμη 1000-1500 τόνων εκρηκτικών TNT, δημιουργώντας έναν κρατήρα με διάμετρο 140 μέτρων στις εγκαταστάσεις του λιμανιού. Οι απώλειες φτάνουν τα 200 άτομα και 3.000 τραυματίστηκαν άμεσα. Την έκρηξη προκάλεσε μία φωτιά που ξεκίνησε στην αποθήκη 12 του Λιμανιού, που περιείχε 1200

τόνους νιτρικού αμμωνίου το οποίο δεν φυλάσσονταν καλά, ειδικά σε συνθήκες ακραία υψηλών θερμοκρασιών που επικρατούν τα καλοκαίρια στις χώρες του Νότου. Το κόστος της καταστροφής έφτασε και ξεπέρασε τα 10 δις \$, ποσό συντριπτικό για την απολύτως διαλυμένη και ασταθή οικονομία του Λιβάνου¹.

Αν και η ανάλυση της καταστροφής της Βυρητού θα είχε ένα ενδιαφέρον εμείς δεν θα μείνουμε σε αυτό αλλά στο τι ακολούθησε την καταστροφή.

---

¹ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53668493>

Beirut explosion: Before and after 4 Aug 2020

BBC

2) Πάνω η εικόνα του λιμανιού πριν την καταστροφή και κάτω μετά. Όπως βλέπετε η διάλυση των υποδομών υπήρξε ολοκληρωτική.

II) Τι θέλει η αλεπού στο παζάρι;

Στις 6 και 31 του ίδιου μήνα ο Πρόεδρος Μακρόν πραγματοποίησε δύο επισκέψεις «συμπαράστασης» στον χειμαζόμενο Λιβανέζικο λαό που τον καλωσόρισε σαν «σωτήρα»². Στην δεύτερη επίσκεψή του έθεσε τους όρους στους πολιτικούς αρχηγούς σχηματισμού κυβέρνησης εντός 15 ημερών (!) σε αντικατάσταση της έως τότε κυβέρνησης του Hassan Diab. Παράλληλα έταξε 300 εκ \$ σε βοήθεια έκτακτης ανάγκης και δύο διεθνείς συνόδους στις οποίες θα συγκεντρώνονταν κεφάλαια για την ανοικοδόμηση του Λιβάνου, με την 2^η μάλιστα να αφορά τα μέτρα συμμόρφωσης και μεταρρυθμίσεων που η «διεθνής κοινότητα» ζητούσε: για αρχή λογιστικό έλεγχο της Τράπεζας του Λιβάνου ώστε να διερευνηθεί πώς επέτρεψε την άγρια κερδοσκοπία σε δολάρια, κήρυξη πρόωρων εκλογών το συντομότερο και έρευνα για την έκρηξη στο λιμάνι που κόστισε 200 ζωές. Τα περίφημα «μέτρα» που ζητά η διεθνής κοινότητα είναι αυτά που επίσης προωθούν το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα. Ο Λίβανος όμως έχει και το άλλο αγκάθι που ονομάζονται «δωρητές». Με πρωτοβουλία της Γαλλίας φιλοξενούνται τακτικά Σύνοδοι Δωρητών για την ανάπτυξη του Λιβάνου και την ανακούφιση των πολιτών του. Αυτοί, όπως και σε άλλες περιοχές του κόσμου υποβάλλουν όρους που οι κυβερνήσεις των χωρών που βρίσκονται σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης δύσκολα αρνούνται...

Τι άλλο όμως ζήτησε ο Μακρόν που είχε ενδιαφέρον; Στην 2^η επίσκεψή του στα τέλη Αυγούστου του '20, συνοδεύονταν από τον Γαλλολιβανέζο Διευθύνοντα Σύμβουλο του γαλλικού κολοσσού CMA CGM που ειδικεύεται στις ναυτιλιακές μεταφορές. Εν ολίγοις ζήτησε η ανοικοδόμηση του λιμανιού να δοθεί σε αυτήν την εταιρία μαζί με τον πλήρη έλεγχο του³. Μέχρι τότε η εταιρία CMA CGM ήλεγχε το 29% του Λιμανιού της Βηρυτού και το 83% του Λιμανιού της Τρίπολης νοτιότερα. Ενώ ταυτόχρονα ζήτησε και μέρος των αδειών των δικτύων τηλεπικοινωνίας και συμμετοχή στις έρευνες για την εξόρυξη υδρογονανθράκων στα ανοιχτά του Λιβάνου.⁴ **«Η Γαλλία δεν θα αφήσει ποτέ τον Λίβανο»**, ανέφερε σχετικά σε δηλώσεις του ο Μακρόν και η Χεζμπολάχ του απάντησε ότι δεν μπορεί να συμπεριφέρεται σαν η χώρα να βρίσκεται ακόμη υπό *Εντολή*. Παρόλα αυτά στην

² Η τουλάχιστον έτσι τα παρουσίασαν τα ευυπόληπτα MME τα γεγονότα...

³ <https://www.maritime-executive.com/article/cma-cgm-proposes-600m-plan-to-rebuild-port-of-beirut> Όπως βλέπουμε η γαλλική πολυεθνική προσφέρει την ανοικοδόμηση του λιμανιού εντός τριών ετών έναντι τιμήματος 400-600 εκ ευρώ. Όμως έχει και ανταγωνιστές. Την ίδια στιγμή που ο Μακρόν αιτούνταν την εργολαβία αυτή, τέτοια προσφορά έκαναν και τούρκικες εταιρίες. Αργότερα προστέθηκαν στο κάδρο των προσφορών και κινέζικες και γερμανικές. Στην γερμανική περίπτωση μάλιστα προσφέρθηκε η ολική ανάπλαση της παραλίας και της μετακίνησης του λιμανιού εκτός κέντρου της πόλης έναντι του θηριώδους τιμήματος των 7.2 δις ευρώ...

⁴ https://arabcenterdc.org/resource/the-french-initiative-in-lebanon-endgame-and-challenges/?fbclid=IwAR0xsgjmyL-sYAv0m3SBklgzlHig4rBrFGQzgDjpOeilfyja3USbnd3Ue_A

επίσκεψη του συνάντησε όλους τους πολιτικούς σχηματισμούς ακόμη και με εκπροσώπους της Χεζμπολάχ που πολλές φορές την παρομοίασαν δυτικές κυβερνήσεις με τρομοκρατική οργάνωση, πλην όμως η Γαλλία το τελευταίο διάστημα εμφανίζονταν πιο προσεκτική στις δηλώσεις της και έκανε λόγο για «καλή» Χεζμπολάχ που αφορά το πολιτικό σκέλος της οργάνωσης και «κακή» που αφορά το αμιγώς στρατιωτικό...

Κατά πως φαίνεται οικοδομείται μία νέα πιο ευέλικτη αρχιτεκτονική με διακριτικό ρόλο για τις ΗΠΑ και μεγαλύτερο περιθώριο κινήσεων για την Γαλλία. Στα πλαίσια αυτά θα επιτραπεί η ένταξη έμμεσα ή άμεσα τμημάτων της Χεζμπολάχ μια άλλοτε «τρομοκρατική» οργάνωση για το State Department με αντάλλαγμα τον αποκλεισμό της ιρανικής και συριακής επιρροής στην χώρα...

ΛΙΒΑΝΟΣ: ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΚΑΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Στον Λίβανο σήμερα ζούνε 23.000 Γάλλοι πολίτες και στην Γαλλία ζούνε πάνω από 200.000 Λιβανέζοι. Τα γαλλικά σήμερα είναι η δεύτερη (άτυπα) επίσημη γλώσσα της χώρας για το 1/3 των μαθητών είναι και η μητρική μάλιστα. Ποια είναι η βαθύτερη σχέση που ενώνει τις δύο χώρες;

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι οι δεσμοί αυτοί, ξεκινούν από τον 13^ο αιώνα όταν ο Βασιλιάς Λουδοβίκος ο 9^{ος} υποσχέθηκε στους Μαρωνίτες χριστιανούς της Ανατολικής Μεσογείου προστασία. Αργότερα και μάλλον πιο έγκυρα ο Φραγκίσκος ο Α' εγκαθίδρυσε μια συμμαχία με τον Σουλτάνο Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή στις αρχές του 16^{ου} αιώνα ζητώντας να δοθεί στο Βασίλειο της Γαλλίας το καθήκον προστασίας των Καθολικών της Ανατολικής Μεσογείου, πράγμα που έγινε⁵. Όμως σπουδαιότερος ρόλος δόθηκε στην Γαλλία το 1860 όταν ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ της μειονότητας των Δρούζων και των Μαρωνιτών χριστιανών και η Γαλλία εγγυήθηκε την λήξη της διαμάχης. Έκτοτε η γαλλική επιρροή έβαινε ασταμάτητη: ιδρύθηκε γαλλόφωνο πανεπιστήμιο το οποίο λειτουργεί ακόμη και σήμερα, ίδρυσαν χιλιάδες γαλλόφωνα σχολεία που μέχρι και σήμερα έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους: το 2011 από τους 900.000 μαθητές στην χώρα οι 600.000 φοιτούσαν είτε σε ένα αμιγώς γαλλόφωνο σχολείο είτε σε σχολείο που είχε εντατικά μαθήματα γαλλικής γλώσσας⁶. Οτιδήποτε στον Λίβανο σήμερα παραπέμπει σε μόρφωση, πολιτισμό και οργάνωση έχει την σφραγίδα της Γαλλίας. Μέχρι και το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου η Γαλλία είχε εμπλακεί σε όλες τις κερδοφόρες δραστηριότητες στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, από την διακίνηση του εμπορίου στα λιμάνια του Λιβάνου, μέχρι την τραπεζική και την κατασκευή σιδηροδρόμων.

Διόλου τυχαία λοιπόν, στην μοιρασιά που έλαβε χώρα με την Συνθήκη των Σεβρών το 1920, ο Λίβανος τέθηκε υπό *Γαλλική Εντολή* κατά την ορολογία της Κοινωνίας των Εθνών εκείνης της εποχής. Ο Παλιός Λίβανος ήταν πλειοψηφικά χριστιανικός. Το 1926 οι γαλλικές αρχές ιδρύουν τον Μείζονα Λίβανο που αποσπούσε και τμήμα της εξίσου κατεχόμενης από τους Γάλλους Συρίας, πλέον όμως η σύσταση του πληθυσμού είχε αλλάξει: οι μισοί ήταν χριστιανοί και οι μισοί μουσουλμάνοι με την εξουσία πλέον να μοιράζεται «ισότιμα» στις επιμέρους κοινότητες, το ίδιο και οι θέσεις της δημόσιας διοίκησης. Αυτή η κατάσταση αν ήταν εύλογη την περίοδο του Μεσοπολέμου, αργότερα

⁵ <https://www.connexionfrance.com/French-news/Why-Lebanon-and-France-are-inextricably-linked>

⁶ <https://www.edarabia.com/20633/french-language-still-vital-to-education-in-lebanon>

με την απελευθέρωση κατάντησε ανωμαλία. Ο Λίβανος διαθέτει 16 θρησκευτικές μειονότητες με την πολιτική ηγεσία να μοιράζεται στα τρία: ο Πρόεδρος είναι Μαρωνίτης Χριστιανός, ο Πρωθυπουργός Σουνίτης Μουσουλμάνος και ο Πρόεδρος της Βουλής Σιίτης Μουσουλμάνος. Ο σχηματισμός κυβερνήσεων είναι αγκάθι κάθε φορά καθώς πρέπει να ικανοποιηθούν όλες οι θρησκευτικές κάστες στη χώρα ανεξαρτήτως ιδεολογίας, ενώ κάθε φορά η ενότητα της χώρας είναι εύθραυστη.

Διόλου τυχαία και η μεγάλη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου που ξέσπασε το 1975 και διήρκεσε με διαλλείματα ως το 1990, με τους χριστιανούς Φαλαγγίτες να συμμαχούν με τους Ισραηλινούς κατά των εκατομμυρίων προσφύγων από την Παλαιστίνη, με την Συρία να παρεμβαίνει πότε πυροσβεστικά πότε ανάβοντας περαιτέρω φωτιές.

Ο Λίβανος έγινε ανεξάρτητος σχεδόν αναίμακτα από την Γαλλία το 1946, η δε γαλλική αποικιοκρατία ήταν μάλλον «υποδειγματική», πλην όμως παρέμεινε αποικιοκρατία μέχρι και σήμερα...

III) Σύμπλευση ΗΠΑ-Γαλλίας στον Λίβανο; Μια όχι τόσο καινούργια εξέλιξη

Οι εξελίξεις τα τελευταία χρόνια με αφορμή το Συριακό είναι ραγδαίες και η αναδιάταξη στην Μέση Ανατολή δεν πήγε όπως θα ήθελαν οι Αμερικανοί, όμως η διακριτική στήριξη στις κάθε άλλο παρά γαλλικές πρωτοβουλίες δεν είναι κάτι καινούργιο ούτε κάτι άγνωστο τα τελευταία 30 τουλάχιστον χρόνια.

Ειδικά στην αυγή της Νέας Χιλιετίας μετά και τις επιθέσεις στους Δίδυμους Πύργους η Γαλλία συντάχθηκε με τις ΗΠΑ σε όλη σχεδόν την αντιτρομοκρατική τους ατζέντα. «*Είμαστε όλοι Αμερικανοί*» έγραφε η «κεντροαριστερή» Le Monde την επομένη της επίθεσης στους Δίδυμους Πύργους ενώ ο Πρόεδρος Σιράκ ήταν πρώτος ξένος ηγέτης που επισκέφτηκε τον Λευκό Οίκο αμέσως μετά την επίθεση, επίσκεψη που του ανταπέδωσε ο Μπους τον Μάιο του 2002. Αμέσως μετά τις επιθέσεις η Γαλλία συμμετείχε στον πόλεμο εναντίον των Ταλιμπάν στέλνοντας 8.000 Γάλλους στρατιωτικούς αν και δεν ήταν υποχρεωμένη καθώς δεν συμμετείχε στο Αμυντικό Σκέλος του ΝΑΤΟ παρά μόνο στο Πολιτικό. Κατά βάση σε ό,τι αφορά τα στενά Μεσανατολικά Ζητήματα οι ΗΠΑ και η Γαλλία συνέπλεαν κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου από την δεκαετία του '80 και μετά σημειώνουν οι Sami Baroudi και Imad Salamey το 2011 στην αυγή του Συριακού Εμφυλίου (Baroudi & Saleme, 2011). Από την κοινή τους έχθρα προς την Σιιτική επιρροή του Ιράν μετά την Ισλαμική Επανάσταση του 1979, μέχρι την δυσπιστία τους απέναντι στο καθεστώς Άσσαντ της Συρίας. Βεβαίως υπήρχαν και οι αποκλίσεις και ήταν σημαντικές: η έντονα εχθρική στάση της Γαλλίας του Ντε Γκωλ την δεκαετία του '60 απέναντι στο Ισραήλ και η συνεργασία που ανέπτυξε με το Ιράκ στο πυρηνικό του πρόγραμμα μέχρι το 1981 ήταν αρκετά για να ξενίσουν το εβραϊκό λόμπι στις ΗΠΑ. Παράλληλα σε ό,τι αφορά το Παλαιστινιακό ήταν πάντα πιο δεκτική στα αιτήματα των Παλαιστινίων και καταδίκαζε

συνηθέστερα το Ισραήλ απ' ότι οι ΗΠΑ. Ουκ ολίγες φορές η Γαλλία αντιστάθηκε στον αμερικανικό παρεμβατισμό με κλασσικό παράδειγμα το Ιράκ στο οποίο υπήρχαν και γαλλικές επενδύσεις στον πετρελαϊκό τομέα και ένα χρέος άνω των 5 δις € που όφειλε το Ιράκ. Με την αμερικανική εισβολή όλα αυτά χάθηκαν για πολλά χρόνια. Επίσης το Παρίσι εκτιμούσε ότι η επιγενόμενη αστάθεια ήταν μεγαλύτερη από τα οφέλη της εκπαραθύρωσης του Σαντάμ Χουσεϊν. Ωστόσο οι δυο χώρες περισσότερο συνεργάστηκαν παρά αντιτάχθηκαν η μία στην άλλη. Από κοινού πίεσαν το Ισραήλ να αποχωρήσει από τον Νότιο Λίβανο το 2000, από κοινού πιέζουν για σταθερές κυβερνήσεις στην χώρα με κύριο διακύβευμα τον επανακαθορισμό των συνόρων με το Ισραήλ και το πάγωμα των σχέσεων με την Συρία. Διαθέτουν και τους ίδιους ανθρώπους στην διακυβέρνηση. Κλασσικό παράδειγμα ο Ραφίκ Χαρίρι, γνωστός μεγιστάνας που δημιούργησε και πολιτική δυναστεία. Μετά την δολοφονία του το 2005 οι δύο χώρες ζητούσαν μετ' επιτάσεως συγκρότηση διεθνούς δικαστηρίου για την διερεύνηση της δολοφονίας του

3) Ο Ραφίκ Χαρίρι το 2001. Από τους πιο διεφθαρμένους πολιτικούς παγκοσμίως. Κατηγορήθηκε ότι κατά τη διάρκεια της θητείας του την δεκαετία του '90 αύξησε την περιουσία του από 1 δις \$ στα 16 δις, προκαλώντας κατακραυγή. Από πολύ νωρίς ενεπλάκη σε εργολαβίες στην Σαουδική Αραβία, με τις οποίες εξασφάλισε και την Σαουδαραβική υπηκοότητα και την στήριξη του Βασιλείου στην

διεθνή πολιτική και επιχειρηματική αρένα. Θεωρείται επίσης υπεύθυνος για τον «εξευγενισμό» του κέντρου της Βηρυτού και την αποβολή των πιο αδύναμων οικονομικά στρωμάτων της πόλης. Για την δολοφονία του κατηγορήθηκε η Χεζμπολάχ η οποία με την σειρά της κατηγορήσε το Ισραήλ, οι υποψίες των αρχών στράφηκαν εναντίον της Συρίας. Μετά την δολοφονία του πάντως, αποχώρησαν οριστικά τα Συριακά στρατεύματα από την χώρα.

γεγονός που ερέθιζε και δίχαζε τον πολιτικό κόσμο της χώρας. Η σχέση αυτή «πάγωσε» για μερικά χρόνια μετά τον πόλεμο που κήρυξε το Ισραήλ στον Λίβανο που στόχο είχε την ήττα της Χεζμπολάχ, μόνο που αυτή δεν συνέβη και κατέληξε σε ντροπιαστική αποχώρηση του Ισραήλ. Σημαντικό να αναφερθεί ότι η χώρα συστηματικά ήταν όμηρος των επιθυμιών των δύο Δυνάμεων. Το Παρίσι διοργάνωνε Συνόδους Χορηγών και Δωρητών με προαπαιτούμενο μια ολοένα και δυσκολότερη κυβερνητική σταθερότητα στον Λίβανο και στόχο (επίσημα) την καλύτερη εξυπηρέτηση του χρέους του που παραμένει από τα υψηλότερα παγκοσμίως. Αν μπορούμε σχηματικά να περιγράψουμε τον ρόλο των δύο ισχυρών πατρώνων της χώρας είναι η αστυνομική ορολογία του «καλού και κακού μπάτσου». Οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούν την σκληρή γλώσσα των εκβιασμών, το Παρίσι την μειλίχια και γενναιόδωρη προσέγγιση του παλιού ιεραπόστολου που ενδιαφέρεται για το ποίμνιό του...

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Στα τέλη του 2019 στον Λίβανο ξέσπασαν άγριες συγκρούσεις με την αστυνομία και το Στρατό. Οι διαδηλωτές ζητούσαν την παραίτηση της κυβέρνησης διαμαρτυρόμενοι για τα σκληρά μέτρα λιτότητας που επέβαλλε κατ' εντολή των Δωρητών και των ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας για δάνεια που ζητούσαν ύψους 11 δις \$. Παράλληλα το φθινόπωρο της ίδιας χρονιάς επιβλήθηκε απαγόρευση μετατροπής των καταθέσεων σε δολάρια και επιβλήθηκαν αυστηρά όρια αναλήψεων στους καταθέτες. Πώς όμως η κάποτε Ελβετία της Μέσης Ανατολής έφτασε σε αυτό το σημείο;

Θα πρέπει να αναφέρουμε πως μεταπολεμικά η ανάπτυξη της χώρας βασίστηκε σε κεφάλαια που διέφευγαν από τα αραβικά κράτη που κυβερνώνταν από εθνικιστικά φιλοσοβιετικά καθεστώτα (είτε μαύρο χρήμα αξιωματούχων είτε αντιφρονούντων) καθώς και πάμπολλες εισροές από τα κράτη του Κόλπου. Σώθηκε ο Λίβανος από αυτήν την πολιτική προσέλκυσης κεφαλαίων; Επ' ουδενί, τα κεφάλαια με την έναρξη του Εμφυλίου το 1975, μετανάστευσαν στον άλλον παράδεισο των offshore εταιριών την Κύπρο. Έκτοτε ο Λίβανος ζει με την φιλανθρωπία των ισχυρών χωρών, τα δάνεια από άλλα κράτη και διεθνείς οργανισμούς και τον τουρισμό. Δεν διαθέτει καν επαρκές δίκτυο ηλεκτροδότησης, καθαριότητας και ύδρευσης-αποχέτευσης. Η ισοτιμία της Λίρας ήταν για δύο δεκαετίες κλειδωμένη με το δολάριο με αντιστοιχία 1\$: 1500 Λιβανέζικες λίρες ενώ επιτρέπονταν η άνευ όρων μετατρεψιμότητα σε δολάρια. Στην πράξη όλες οι καταθέσεις και ιδίως των πλουσίων Λιβανέζων μπορούσαν να μετατραπούν σε δολάρια και να «αναχωρήσουν» για ξένους προορισμούς χωρίς «περιττούς» συναλλαγματικούς ελέγχους από την Τράπεζα του Λιβάνου. Η Τράπεζα του Λιβάνου έπρεπε με την σειρά της να διαθέτει ανά πάσα στιγμή επαρκές απόθεμα δολαρίων και χρυσού για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Πώς θα εξασφαλιζόνταν αυτό το απόθεμα, με τον τουρισμό ο οποίος θα έφερνε απευθείας δολάρια στην αγορά και με τα δάνεια των ξένων χορηγών.

Από το 2016 όμως η κατάσταση άλλαξε. Για την αντιμετώπιση της αστάθειας στην οικονομία, οι τράπεζες πρόσφεραν υπερβολικά μεγάλες αποδόσεις (για τα διεθνή δεδομένα) και επιτόκια προκειμένου να προσελκύσουν καταθέσεις. Όμως το «θαύμα» αυτό βασιζόταν σε σαθρό έδαφος. Από το 2018 και μετά την παραίτηση του Σαάντ Χαρίρι διαδοχικές κυβερνήσεις αδυνατούσαν να εφαρμόσουν τα μέτρα λιτότητας που ζητούσε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, με τη σειρά τους οι Δωρητές πάγωναν τις «χορηγίες» τους και έτσι ο Λίβανος βρέθηκε από την μια στιγμή στην άλλη δίκως συνάλλαγμα. Για την αντιμετώπιση των δύο ελλειμμάτων, του δημοσιονομικού και των τρεχουσών συναλλαγών, η κυβέρνηση αύξησε τους έμμεσους φόρους (κυρίως τον ΦΠΑ) και αποφάσισε να φορολογήσει τις κλήσεις μέσω εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης (κυρίως του Whatsup)⁷. Αυτή ήταν η σπίθα που άναψε την φωτιά της εξέγερσης το φθινόπωρο του 2019, την ίδια στιγμή που η υποτίμηση της λίρας έφτασε σε θεαματικά επίπεδα από 1:1500 σε 1\$: 15.000 (!) με τους καταθέτες να αδυνατούν να πάρουν τις καταθέσεις τους...

Σε αυτά τα πλαίσια έρχονται οι ξένοι πάτρωνες, με πρωταγωνιστή την Γαλλία να απαιτήσουν την καταπολέμηση της διαφθοράς, τον λογιστικό έλεγχο της τράπεζας του Λιβάνου και την εφαρμογή μέτρων λιτότητας ξανά και ξανά με την υπόσχεση της παροχής ρευστότητας σε συνάλλαγμα από τους δωρητές...

IV) Και στο βάθος το Ιράκ...

Στις 24 Σεπτεμβρίου ο νεοδιορισθείς Πρωθυπουργός Νατζίμπ Μικάτι, έσπευσε στο Παρίσι σε έκτακτη συνάντηση με τον Πρόεδρο Μακρόν. Στο μενού των συνομιλιών τους ήταν ο καθορισμός των χωρικών υδάτων και ο επαναπροσδιορισμός των κυριαρχικών του δικαιωμάτων μαζί με την Συρία και το Ισραήλ με στόχο την γρηγορότερη έρευνα και εξόρυξη των υδρογονανθράκων του. Παράλληλα η Γαλλία θα διασφαλίσει την ασφαλή διεξαγωγή των εκλογών που ορίστηκαν για τον Μάιο του 2022.

Εδώ όμως έχουμε νέες τεκτονικές αλλαγές στο τοπίο της Μέσης Ανατολής. Τον τελευταίο χρόνο μεταξύ Ρωσίας και ΗΠΑ αποφασίστηκαν τα ακόλουθα: το Ιράκ θα μετατραπεί σε μια «ουδέτερη ζώνη» ανάμεσα στο Ιράν και την Δύση. Το Ιράν θα ενταχθεί σταδιακά στην διεθνή κοινότητα με έλεγχο των πυρηνικών του, η Γαλλία θα εποπτεύει εκ μέρους της Δύσης τον Λίβανο και το Ιράκ, όμως όλες οι Δυνάμεις θα δραστηριοποιούνται (ενδεχομένως όχι με τους ίδιους όρους) στο έδαφος του Λιβάνου και του Ιράκ. Η Συρία θα περάσει στην ρωσική σφαίρα επιρροής, ενώ επιδιώκεται η αποβολή της Τουρκίας από τις κατεχόμενες ζώνες στην Βόρεια Συρία⁸ εξέλιξη που το καθεστώς Ερντογάν δεν θέλει με τίποτε.

---

⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/lebanons-financial-meltdown-how-it-happened-2021-06-17>

⁸ <https://www.voltairenet.org/article214200.html>

Τον Σεπτέμβριο μια άλλη Σύνοδος έλαβε χώρα στην Βαγδάτη. Το νέο αναβαθμισμένο Ιράκ προσκάλεσε τους 7 γείτονές⁹ του με σκοπό την επικύρωση της νέας διευθέτησης στην Μέση Ανατολή, ως εκπρόσωπος της Δύσης προσκλήθηκε και η Γαλλία σαν παρατηρητής. Ένα από τα θέματα της συνάντησης ήταν το θέμα των υδρογονανθράκων σε Μέση Ανατολή και Ανατολική Μεσόγειο και το Παλαιστινιακό που απασχόλησε τον Πρόεδρο της Αιγύπτου Σίσι και τον Βασιλιά της Ιορδανίας, έλειπε μόνο η Συρία που ακόμη το καθεστώς ύπαρξής της κρίνεται αβέβαιο¹⁰. Σε κάθε περίπτωση και παρά τις προσπάθειες του ηγέτη της Χεζμπολάχ η επιρροή του Ιράν φαίνεται να αποκόπτεται.¹¹

Στις αρχές του Σεπτεμβρίου η πολυεθνική Total υπέγραψε 4 συμβόλαια μαμούθ με την Ιρακινή κυβέρνηση ύψους 27 δις \$ για την ανάπτυξη κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Νότιο Ιράκ και την οικοδόμηση ενός κόμβου διύλισης και επεξεργασίας φυσικού αερίου με στόχο ανάμεσα στα άλλα την παύση της εξάρτησης του Ιράκ από τις εισαγωγές φυσικού αερίου από το γειτονικό Ιράν¹². Παράλληλα η είσοδος της γαλλικής Total συνοδεύεται από την αποχώρηση δύο άλλων πολυεθνικών κολοσσών της αμερικανικής ExxonMobil και της βρετανικής BP, οι οποίες ανακοίνωσαν ότι πουλούν τα δικαιώματα εκμετάλλευσής τους. Παράλληλα και με στόχο την ενεργειακή αυτάρκεια του Ιράκ (επισήμως) η Total θα αναπτύξει ένα μεγάλο project κατασκευής ηλιακών πάνελ στην έρημο... Έχουμε κάποια αλλαγή φρουράς ευρύτερα;

2) ΤΑ ΚΑΛΑ ΝΕΑ ΔΕΝ ΚΡΑΤΟΥΝ ΓΙΑ ΠΟΛΥ...

1) Η ΑΥΚΥΣ και ο Γαλλικός Ινδικός Ωκεανός

Μετά τους θριάμβους του Παρισιού στην Μέση Ανατολή ήρθε η ψυχρολουσία από την Αυστραλία με την ακύρωση ενός εξαιρετικά προσοδοφόρου συμβολαίου για την αμυντική βιομηχανία της Γαλλίας στην Αυστραλία, συμβόλαιο που το άρπαξαν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Παράλληλα ανακοινώθηκε επίσημα η συμμαχία Βρετανίας-ΗΠΑ-Αυστραλίας την γνωστή σε όλους ΑΥΚΥΣ. Μαζί με την ΑΥΚΥΣ όμως υπάρχει και η πενταμερής Quad (ΗΠΑ, Βρετανία, Ινδία, Ιαπωνία και

⁹ Σαουδική Αραβία, Ιράν, Τουρκία, Κουβέιτ, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ιορδανία και Αίγυπτος.

¹⁰ <https://www.voltairenet.org/article214208.html>

¹¹ Να σημειωθεί επίσης ότι ο Νασράλα εξασφάλισε μέρος των πετρελαϊκών αναγκών του Λιβάνου χάρις στη βοήθεια του Ιράν, μιας και ο Λίβανος σαν χρεοκοπημένη χώρα υπό διάλυση δεν είχε επαρκές πετρέλαιο...

¹² <https://www.aljazeera.com/economy/2021/9/6/frances-total-signs-mega-oil-and-gas-deals-with-iraq>

Αυστραλία) συμμαχία που αποσκοπεί και αυτή στην περικύκλωση της Κίνας. Με την ανακοίνωση της συμμαχίας Αυστραλίας-ΗΠΑ-Βρετανίας, μεγάλος χαμένος είναι τόσο η Ε.Ε η οποία την μέρα της ανακοίνωσης της συμφωνίας, δια της Προέδρου της Κομισιόν, ανακοίνωνε την νέα στρατηγική της Ένωσης για την ζώνη Ινδικού-Ειρηνικού Ωκεανού... όσο και η Γαλλία που διαθέτει την 2^η μεγαλύτερη Α.Ο.Ζ (Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη) στον κόσμο χάρις στις υπερπόντιες κτήσεις που έχει στον Ινδικό και Ειρηνικό Ωκεανό. Την ημέρα της συμφωνίας της ΑΥΚΥΣ δεν έχασε μόνο τα 90 δις ευρώ της συμφωνίας, έχασε και την θέση που φιλοδοξούσε να οικοδομήσει στην Νοτιοανατολική Ασία...

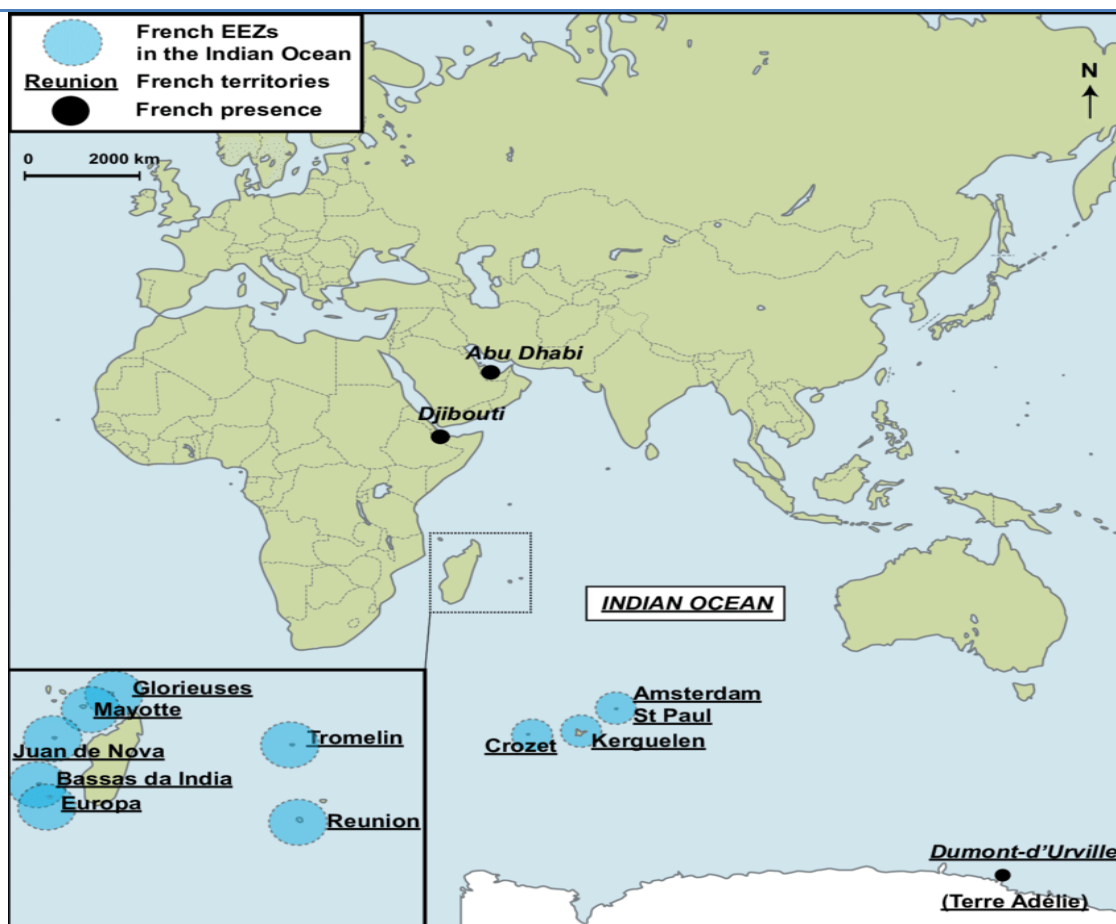
ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟΝ ΙΝΔΙΚΟ ΩΚΕΑΝΟ;

Η Γαλλία διατηρεί παρουσία στη Δυτική Λεκάνη του Ινδικού Ωκεανού, από τα μέσα του 16^{ου} αιώνα. Ο εμπορικός ανταγωνισμός του Βασιλείου της Γαλλίας με την Αγγλία, την Ολλανδία και τη Πορτογαλία την οδηγεί στη κατάκτηση κρίσιμων στρατηγικών λιμανιών στη Μαδαγασκάρη με σκοπό τον έλεγχο των (Christian Bouchard, 2011, σ. 161) διαύλων που σχετίζονταν με την Ινδία, την Ινδονησία και τη Κίνα. Την ανάληψη δράσης με σκοπό τη διασφάλιση της τροφοδοσίας της Γαλλίας με πολύτιμα εμπορεύματα από την Άπω Ανατολή την εξασφάλιζαν εκείνη την εποχή οι Εταιρίες Ανατολικών Ινδιών. Τέτοια από τις αρχές του 17^{ου} αιώνα, διέθετε ήδη η Ολλανδία (Ολλανδική Εταιρία Ανατολικών Ινδιών) και η Βρετανία (αντίστοιχα Βρετανική). Στις χώρες αυτές, ήταν αυτές οι εταιρίες αρχικά και όχι τα κράτη που ανέλαβαν τον έλεγχο των εμπορικών δρόμων, διέθεταν δικό τους ναυτικό και ίδρυσαν αποικίες στα πέρατα της Οικουμένης. Η Γαλλία απέκτησε έτσι τις πρώτες της Αποικίες στον Ινδικό Ωκεανό¹³. Αργότερα πέρασαν στο στενό έλεγχο του Γαλλικού Κράτους και έγιναν μέρος της Γαλλικής Αυτοκρατορίας μέχρι τις δεκαετίες του '60 και του '70. Ταυτόχρονα ο έλεγχος της Γαλλίας επεκτάθηκε στο εσωτερικό των νήσων, διοικητικά, εκπαιδευτικά και επενδυτικά, έχοντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εκμετάλλευση των αποικιών. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ξεκίνησε η επίπονη διαδικασία για τις παλιές Μεγάλες Δυνάμεις, της Από-αποικιοποίησης που οδήγησε στην ανεξαρτησία των πρώην αποικιών.

Ωστόσο, μπορεί η Γαλλία να έχασε τον πλήρη έλεγχο των αποικιών της, δεν τον έχασε όμως ποτέ ολοκληρωτικά. Ενώ παραχώρησε μετά από αγώνες των ιθαγενών, την ανεξαρτησία στα νησιωτικά αυτά κράτη διατήρησε τον έλεγχο σε κάποια νησιά και απόλες με αποτέλεσμα σήμερα, η χάραξη των θαλασσιών ζωνών να είναι πονοκέφαλος για αυτά τα ελάχιστα αναπτυγμένα κράτη. Με τη Γαλλία να διεκδικεί τεράστιες Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες, τα νησιωτικά αυτά κράτη δύνανται μελλοντικά να απολέσουν κρίσιμους πόρους υποθαλάσσια (Christian Bouchard, 2011, σ. 162).

---

¹³ Fort-Dauphin στη Μαδαγασκάρη το 1643, Chandernagor το 1673, Isle de Bourbon (τώρα Mayotte) το 1673.

4) Χάρτης των περιοχών που διοικεί η Γαλλία, περιοχές Ινδικού Ωκεανού και Ανταρκτικά Εδάφη

ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΑ ΝΗΣΙΑ	ΑΚΑΤΟΙΚΗΤΑ ΝΗΣΙΑ, ΑΤΟΛΕΣ
Mayotte (Κομόρες)	Crozet
Reunion	Kerguelen
	Saint Paul & Amsterdam(Ανταρκτική)
	Bassas de India (Δαρμένες Νήσοι)
	Gloriosso
	Juan de Nova (Δαρμένες Νήσοι)
	Europa (Δαρμένες Νήσοι)
	Tromelin (Μαυρίκιος)

Η Γαλλία διεκδικεί συνολικά μία έκταση 2.700.000 km² Αποκλειστικής Οικονομικής

Ζώνης (Α.Ο.Ζ) διαθέτοντας μόλις πληθυσμό 1.000.000 κατοίκων και κατέχει 10.560 km² ξηράς. Να συμπληρώσουμε πως διεκδικεί επίσης Υφαλοκρηπίδα. (Christian Bouchard, 2011, σσ. 162-163).

Αυτές οι διεκδικήσεις, μολονότι σύμφωνες με το Δίκαιο της Θάλασσας, φέρνουν τη Γαλλία αντιμέτωπη με τα νησιωτικά κράτη της Ανατολικής Αφρικής εδώ και δεκαετίες. Με τις Κομόρες Νήσους αναφορικά με τη Νήσο Mayotte. Με τη Μαδαγασκάρη σε σχέση με την Ατόλη Juan de Nova και τη Νήσο Reunion και με το Μαυρίκιο σχετικά με τη νήσο Tromelin. Τα νησιά αυτά θεμελιώνουν και αντίστοιχα δικαιώματα για τη Γαλλία. Φρόντισε μάλιστα, ήδη από το 1997 να θεωρηθούν αυτές οι περιοχές τμήμα της δικαιοδοσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυσκολεύοντας περαιτέρω τη θέση των νησιωτικών κρατών. Με τον τρόπο αυτό, μεταφέρθηκε και η δικαιοδοσία της Ε.Ε πάνω σε θέματα αλιείας ενώ μεταφέρθηκε αυτούσια και η κυριαρχία της Γαλλίας.

Αρχίζοντας με τη νήσο Mayotte, ενώ αρχικά, μετά την Ανεξαρτησία των Κομόρων Νήσων το 1976, η Mayotte αποτελούσε τμήμα των Κομόρων, επέστρεψε σχεδόν αμέσως στην επικυραρχία της Γαλλίας ως Κτήση της. Με δημοψήφισμα το 2009 εγκρίθηκε η πρόταση αυτή και το 2011 η Mayotte εντάχθηκε ως Υπερπόντιο Διαμέρισμα στη Γαλλία (υπ' αριθ. 101). Το 2014 απέκτησε καθεστώς υπερπόντιου εδάφους της Ε.Ε. Παρόμοια περίπτωση έχει και η νήσος της Reunion, αναγνωρίστηκε ως έδαφος της Γαλλίας από τη Μαδαγασκάρη ήδη από το 1986, διαθέτοντας αυξημένη σημασία για τα Γαλλικά στρατηγικά συμφέροντα στη περιοχή. Διαθέτει μία ναυτική βάση στο Pointe Des Galets της La Reunion (Paiva, 2011, σ. 1) και μία στρατιωτική, της Λεγεώνας των Ξένων μεγέθους 270 ατόμων στη Mayotte με αποστολή την επιτήρηση του Καναλιού της Μοζαμβίκης. Επίσης λειτουργούν δύο μεγάλα λιμάνια υπό γαλλική διοίκηση, διευκολύνοντας τη λειτουργία της 3ης σε μέγεθος (στοιχεία 2010-2011) εταιρίας μεταφορών παγκοσμίως, γαλλικών συμφερόντων CMA CGM (Christian Bouchard, 2011, σ. 174). Ταυτοχρόνως, η Γαλλία παραμένει ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της νησιωτικής Ανατολικής Αφρικής.

Στρατηγικές Προκλήσεις

Για αρκετούς αναλυτές (Bouchard κλπ) η Γαλλία πρέπει να περάσει από τη φάση της «Γαλλίας του Ινδικού Ωκεανού» στη «Γαλλία στον Ινδικό Ωκεανό» η μεν πρώτη τοποθέτηση υπαινίσσεται μια Γαλλία που σκέφτεται στενά εθνικά και κάθετα οριοθετημένη, μια Γαλλία με επίκεντρο το Γαλλικό Εθνικό Κράτος στην Ευρώπη και ανάπτυξη στον υπόλοιπο Κόσμο, ενώ η 2^η προσέγγιση, απαιτεί μία Γαλλία οριζόντια επεκτεινόμενη, χωρίς ένα κέντρο αναφοράς στο Γαλλικό εθνικό κορμό. Μια Γαλλία που θα κινείται σε ένα προνομιακό χώρο (Ε.Ε) και ταυτόχρονα θα ξαναζωντανεύει τις υπερπόντιες κτήσεις της με νέες μεθόδους. Για να γίνει αυτό, σημειώνουν, χρειάζεται μια νέα φιλοσοφία περιφερειακών συνεργασιών με τα γύρω γειτονικά κράτη από τη μια μεριά, μια Γαλλία παρούσα στα περιφερειακά fora και ταυτόχρονα πρωταγωνίστρια στις εξελίξεις στη περιοχή. Αυτά γραμμένα το 2011, αποτυπώνουν το άγχος μιας δύναμης που παραγκωνίζονταν στα ευρωπαϊκά δρώμενα από τη Γερμανία και έψαχνε κρίσιμο ζωτικό χώρο στα παλιά της λημέρια. Καθόλου τυχαίες λοιπόν οι διαμαρτυρίες της για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ των Κομόρων το 2009, ούτε και η ένταξη της Mayotte στο επίσημο Γαλλικό κράτος το 2011, ούτε και η ανακήρυξη της ως ευρωπαϊκού εδάφους το 2014...Ακολουθώντας η Γαλλία ακολούθησε πολιτική Πολυμερών Συνεργασιών με τη Κένυα (Paiva, 2011, σ. 3), συνεργασία με τον Μαυρίκιο πάνω σε θέματα Αλιείας και Περιβάλλοντος (Christian Bouchard, 2011, σ. 168), συμμετέχει ως παρατηρητής στη Κοινή Αγορά Ανατολικής και Νότιας Αφρικής (COMESA) και ως μέλος στην Επιτροπή

Ινδικού Ωκεανού εκπροσωπώντας τη νήσο Reunion και όχι Mayotte.

Παράλληλα διαθέτει και αυξημένη ναυτική παρουσία με τρεις αμυντικές διοικήσεις: η περιφερειακή Διοίκηση ALINDIEN που αφορά την Θαλάσσια Ζώνη του Ινδικού Ωκεανού, την COMSUP FAZSOI (Ενοπλες Δυνάμεις της Ζώνης του Νοτίου Ινδικού Ωκεανού) και την COMFOR Djibouti για την στρατιωτική διοίκηση του Djibouti ελέγχοντας έτσι και αυτή το πέρασμα από τον Ινδικό Ωκεανό στην Ερυθρά Θάλασσα.

Από το 2011 όμως έχουν αλλάξει αρκετά. Η Κίνα και η Ινδία, ακολουθώντας την οργανωτική (μέχρι πρότινος ανάπτυξη τους) σύναψαν στρατηγικές συνεργασίας με τα νησιωτικά κράτη της Ανατολικής Αφρικής. Η Ινδία σύναψε σχέσεις με τη Μαδαγασκάρη, τις Σεϋχέλλες και το Μαυρίκιο, η Κίνα με τις Κομόρες εντάσσοντας τις στο «*Θαλάσσιο Δρόμο του Μεταξιού*» (Maurin, 2017, σ. 8). Πέρα από το γεωπολιτικό ανταγωνισμό, η Γαλλία αντιμετωπίζει και το πρόβλημα της ενεργειακής της ασφάλειας. Αν και εισάγει τη τελευταία δεκαετία περίπου το ¼ των αναγκών της σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο από τη Μέση Ανατολή, είναι κρίσιμο να ελέγχει τα πλέον ασφαλή περάσματα στον Ινδικό Ωκεανό, τη στιγμή που η Ερυθρά Θάλασσα μπλοκαρίστηκε από τη πειρατεία στη Σομαλία και το πέρασμα του Τζιμπουτί ελέγχεται και από τους Αμερικανούς, έτσι το πετρέλαιο διακινείται από το πέρασμα της Μαδαγασκάρης σαν το πλέον συντομότερο και ασφαλή δίαυλο προς τις αγορές της Δύσης...

II) Από τον Ινδικό στον Ειρηνικό Ωκεανό

Από το 2018 η Γαλλία του Προέδρου Μακρόν έχει λανσάρει τον όρο «*Ινδο-Ειρηνικός*»¹⁴ για να περιγράψει τα συμφέροντα και την παρουσία της Γαλλίας στην περιοχή «από το Τζιμπουτί μέχρι την Πολυνησία». Για τον Allan Gyngell δεν υπάρχει τέτοιος όρος γεωγραφικά, ούτε τέτοια περιοχή στον πλανήτη που η όποια κυβέρνηση προσπαθεί να «χωρέσει» τα δικά της συμφέροντα και τις δικές της επιδιώξεις, αλλά αντίθετα πρόκειται για μια επινόηση όπου τα στρατηγικά συμφέροντα μιας δύναμης όπως εν προκειμένω η Γαλλία, θέλει να τα πλαισιώσει γεωγραφικά¹⁵. Την ίδια στιγμή ας πούμε οι ΗΠΑ ορίζουν το τέλος του Ινδικού Ωκεανού στις ακτές της Ινδίας και στην δική τους αντίληψη «Ινδο-Ειρηνικού» αφορά μια συμμαχία της Ινδίας και άλλων χωρών για την αντιμετώπιση της «αυταρχικής» Κίνας. Η Γαλλία όμως ήρθε κάπως καθυστερημένη στην αρένα. Πρώτα η Ιαπωνία το 2007 και κατόπιν η Αυστραλία το 2013 μίλησαν για Ινδο-

---

¹⁴ Indo-Pacific τον ονόμασε ο Μακρόν στην επίσκεψή του στην Αυστραλία το 2018...

¹⁵ https://www.eastasiaforum.org/2018/05/23/to-each-their-own-indo-pacific/?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter2018-05-27

Ειρηνικό Ωκεανό στην προσπάθειά τους να ορίσουν σφαίρες ανάπτυξης και επιρροής δικές τους κυρίως κόντρα στην Κίνα¹⁶.

Μετά την πολεμοχαρή και πολωτική ανακοίνωση της Στρατηγικής των ΗΠΑ για την Ασφάλεια του Προέδρου Τραμπ το 2017, η Γαλλία απάντησε με την δική επανεμφάνιση στις υπερπόντιες κτήσεις της και στην Αυστραλία. Ανάμεσα στην διαμάχη Κίνας-ΗΠΑ επιδιώκει να θέσει τους δικούς της όρους και τις δικές της προτάσεις έτσι ώστε να μην εξαφανιστεί σε αυτήν την μάχη «βουβάλων». Με εκκλήσεις στις πολυμερείς συνεργασίες, στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα προσπαθεί τα τελευταία τρία χρόνια να χαράξει μια διαφορετική πολιτική από την πόλωση που έφερνε ο άλλοτε οξύθυμος Πρόεδρος Τραμπ και συνεχίσει ο πλέον νηφάλιος Πρόεδρος Μπρίντεν. Με τις πωλήσεις όπλων σε Ινδία και Αυστραλία (η ιστορία με τα γνωστά υποβρύχια) κάλεσε στην δημιουργία ενός Άξονα Παρισιού-Δελχί-Καμπέρας για την αντιμετώπιση της Κινεζικής απειλής και ταυτόχρονα την ει δυνατόν μείωση της έντασης των σινο-αμερικανικής διένεξης. Παράλληλα η Αυστραλία αντιμετώπιζε την εξής δυσκολία: η οικονομία της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη της Κίνας, όμως στρατηγικά είναι σύμμαχος των ΗΠΑ. Το Παρίσι ίσως πρόσφερε μια διέξοδο¹⁷...

Όλα αυτά δεν είναι άσχετα με την οικονομική και γεωπολιτική παράμετρο. Το 93% της Α.Ο.Ζ της Γαλλίας βρίσκεται στην περιοχή Ινδικού και Ειρηνικού Ωκεανού. Παράλληλα σταθμεύουν 8.000 στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Γαλλίας για την καλύτερη «επίβλεψη» της περιοχής, η οποία αποτελεί το 60% της στρατιωτικής υπερπόντιας παρουσίας της, μαζί με διπλωματική παρουσία σε 39 χώρες. Η περιοχή αυτή, απορροφά το 1/3 των εξαγωγών της Γαλλίας εκτός Ε.Ε και διαπιστώνουμε μια αύξηση κατά 49% τα τελευταία 10 χρόνια, με τις χώρες του Ινδο-Ειρηνικού να δέχονται 9 δις ευρώ Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από την Γαλλία καθώς και δάνεια που κάλυπταν το 1/5 του συνόλου που ενέκρινε το γαλλικό κράτος από το 2010 έως το 2020, με την αξία των επενδυμένων κεφαλαίων να φτάνει τα 320 δις ευρώ το 2021 και δραστηριοποιούνται 7.000 γαλλικές εταιρίες με τον τζίρο τους να αυξάνεται κατά 40% μεταξύ των ετών 2010-2016¹⁸. Παράλληλα με ένα αρκετά αναπτυγμένο δίκτυο γαλλόφωνων σχολείων και άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων «φιλοξενεί» 53.000 μαθητές. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτύξει στενές σχέσεις και με τους διακυβερνητικούς οργανισμούς του Ειρηνικού καθιστάμενη έτσι αναπτυξιακή εταίρος της ASEAN (Ένωση των Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας) με επενδυτικά έργα που φτάνουν τα 170 στον αριθμό

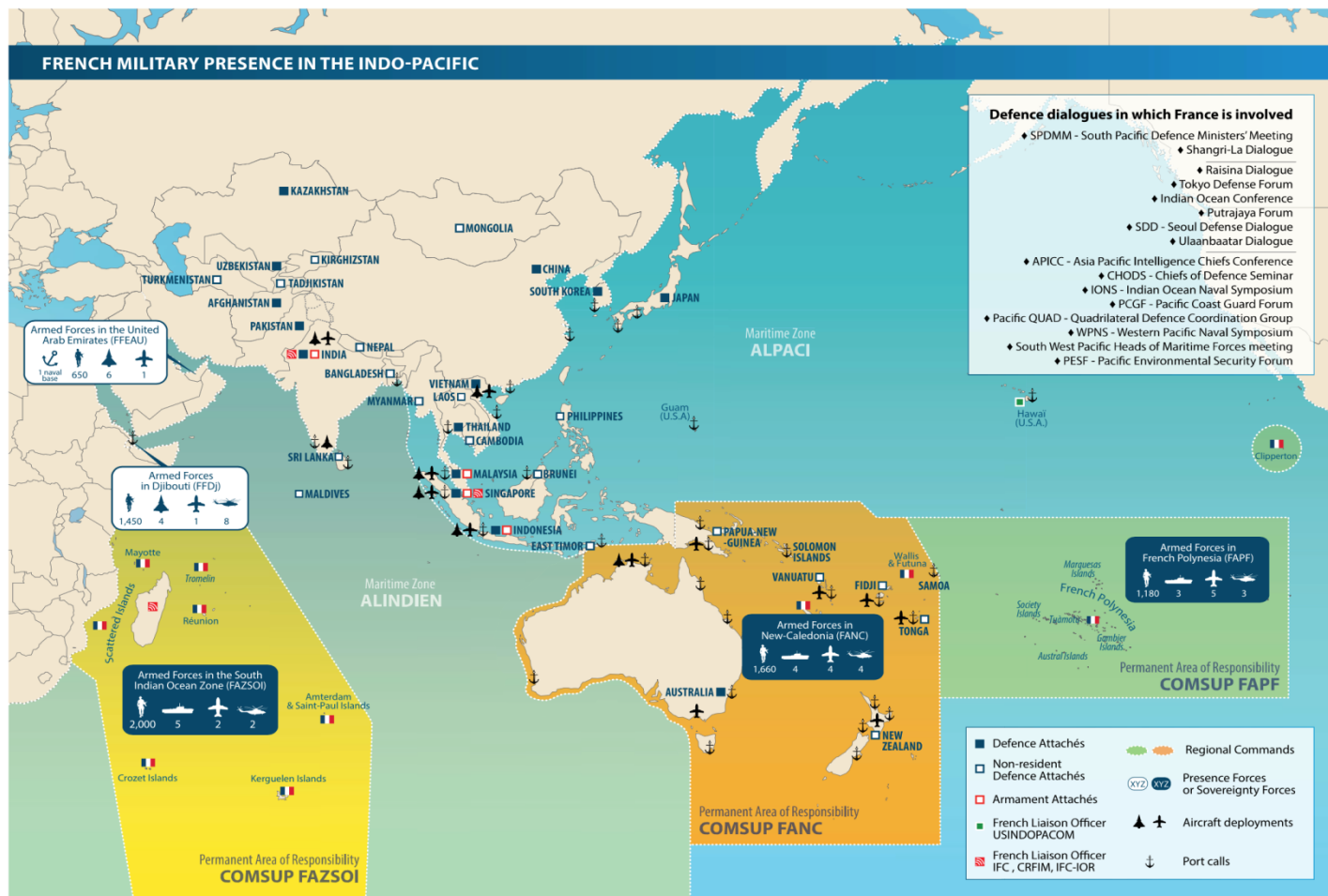
¹⁶ <https://carnegieendowment.org/2020/10/21/france-other-indo-pacific-power-pub-83000>

¹⁷ Όλα αυτά με τα δεδομένα του 2018...

¹⁸ https://www.csis.org/analysis/france-bridge-between-europe-and-indo-pacific?fbclid=IwAR3VxHPSXXrDwDDIXuIHQTbZXF5FwngCc2v06L_nBrKXZKxtE1InmCxtt1M

μεταξύ των ετών 2015-2020 συνολικού ύψους 3.9 δις €. (Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, 2021, σσ. 2-4). Στρατηγικές συμμαχίες έχει συνάψει με την Αυστραλία και την Ιαπωνία πάνω σε ζητήματα Άμυνας, Ασφάλειας, Κλιματικής Αλλαγής και εμπορίου.

5) Χάρτης της γαλλικής πολεμικής δύναμης στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού Ωκεανού.

Την ίδια στιγμή όμως η Γαλλία του Μακρόν δεν παύει να δηλώνει μια *ευρωπαϊκή δύναμη*. Είτε επειδή δεν μπορεί να φέρει την στρατηγική εις πέρας μόνη της, είτε γιατί προσδοκά ένα μεγαλύτερο ανακάτεμα της τράπουλας γεωπολιτικά τραβάει μαζί της την Ε.Ε και ιδίως χώρες σαν την Γερμανία και την Ολλανδία. Στις 01/12/20 η Ε.Ε υπέγραψε την Συμφωνία Στρατηγικής Συνεργασίας με την ASEAN πάνω σε θέματα ανάπτυξης, πράσινης μετάβασης και Κλιματικής Αλλαγής, μια σαφής αναβάθμιση της εμπλοκής της στην Νοτιοανατολική Ασία καθώς μέχρι τότε η σχέση Ευρώπης-Νοτιοανατολικής Ασίας ήταν σχέση δωρητή και δωρολήπτη¹⁹. Η σχέση της Ε.Ε με την περιοχή αυτή είναι ασαφής και έχει

¹⁹ <https://thedi diplomat.com/2021/01/what-does-the-asean-eu-strategic-partnership-mean>

αρκετά στοιχεία πολιτικού τυχοδιωκτισμού. Διόλου τυχαία που η τελετή της υπογραφής της Συμφωνίας, έλαβε χώρα σχεδόν ένα μήνα μετά τις περιπετειώδεις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ και λίγο μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου των χωρών της ASEAN²⁰ με τις Νότια Κορέα, Ιαπωνία, Σιγκαπούρη, Αυστραλία και Κίνα. Με τις αλλοπρόσαλλες πολιτικές του Προέδρου Τραμπ και την μερική αποχώρησή του από οργανισμούς και παραδοσιακές σφαίρες επιρροής, φάνηκε να υπάρχει ένα κενό στην περιοχή που έσπευσε να το καλύψει η Γαλλία με την στήριξη της Ε.Ε. Η ίδια η Ε.Ε ενδιαφέρεται και αυτή από την πλευρά της να επεκταθεί γεωστρατηγικά. Το διάστημα μετά τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ και πριν τον ερχομό του Προέδρου Μπάιντεν ο οποίος ακολουθεί τις πιο *παραδοσιακές* γραμμές της αμερικανικής διπλωματίας ήταν το κατάλληλο για την Ε.Ε να κάνει αισθητή την παρουσία της. Η Γαλλία επίσης πρωταγωνίστησε στον συντονισμό της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Παρέμβασης, που αποσκοπεί στην στενότερη αμυντική συνεργασία 14 χωρών της Ε.Ε, σε ό,τι αφορά την ναυτική παρουσία των χωρών της Ένωσης στον Ινδικό Ωκεανό. Αν πάρουμε κατά γράμμα τις διακηρύξεις του Προέδρου Μπάιντεν τότε οι ΗΠΑ θα έπρεπε να καλωσορίσουν την ανάμειξη της Γαλλίας και της Ε.Ε στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού Ωκεανού και να συνεργαστούν στενότερα στην μάχη τους ενάντια στην Κίνα, ισχυρίζεται ο Pierre Morcos, διπλωμάτης καριέρας και αναπληρωτής διευθυντής του Τομέα Στρατηγικών Σχέσεων και Κυβερνοασφάλειας του Υπουργείου Εξωτερικών της Γαλλίας²¹.

Φυσικά οι εξελίξεις κινήθηκαν στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Η αποχώρηση του Προέδρου Τραμπ μαζί με την επιδίωξή του να ακολουθήσουν οι ΗΠΑ την δική τους αυτοτελή πορεία πέρα από τις πολυμερείς συνεργασίες, τερμάτισε και τις όποιες χαραμάδες ευκαιρίας εμφανίζονταν στους πάλαι ποτέ «εταίρους» εξ Ευρώπης. Η Ευρώπη και ιδίως η Γαλλία θα συντονίζεται **υπό** την αμερικανική ομπρέλα και ηγεμονία και όχι παρά και ενάντια όπως έκανε τα τελευταία χρόνια, στην διάρκεια της Προεδρίας του «αθυρόστομου» Τραμπ. Μεγαλύτερη συνοχή στο δυτικό στρατόπεδο σημαίνει περισσότερη παρέμβαση, μεγαλύτερη καταστολή των διαφωνούντων (βλέπε Τουρκία, Γερμανία κοκ) και σφικτότερη πειθαρχία στους στόχους που θέτει ο ηγεμονεύων (ακόμη) ευρωατλαντισμός. Πρώτιστο μέλημα των Δημοκρατικών είναι σαφώς η επανάκτηση των παλιών σφαιρών επιρροής του Αγγλοσαξονικού κόσμου, κυρίως των ΗΠΑ και της Βρετανίας, επομένως η παρουσία της Ε.Ε και της Γαλλίας στην Νοτιοανατολική Ασία θα ταν μια ενόχληση το λιγότερο και θα περιέπλεκε υπερβολικά τα πράγματα.

---

²⁰ Λάος, Βιετνάμ, Ινδονησία, Βιρμανία, Ταϊλάνδη, Καμπότζη

²¹ https://www.csis.org/analysis/france-bridge-between-europe-and-indo-pacific?fbclid=IwAR3VxHPSXXrDwDDIXuIHQTbZXF5FwngCc2v06L_nBrKXZKxtE1InmCxtt1M

Κάπως έτσι στα τέλη του Σεπτεμβρίου οι προσδοκίες της Ευρώπης και της Γαλλίας ειδικότερα συνάντησαν τοίχο με την ανακοίνωση της Συμμαχίας AUKUS, μεταξύ ΗΠΑ-Βρετανίας και Αυστραλίας²² και την ακύρωση του εξοπλιστικού συμβολαίου της Αυστραλίας με την εταιρία Naval το οποίο το ανέλαβε η αμερικανική πλευρά.

Ενδεικτικό πάντως του βαρέως κλίματος που επικρατούσε στην Ευρώπη για τα γαλλικά συμφέροντα ήταν και η απάντηση που έδωσε η γερμανική πλευρά στο άκουσμα της ανακοίνωσης της νέας Συμμαχίας. Εν μέσω προεκλογικής (ακόμη) περιόδου ο Χάικο Μάας, Υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας δήλωσε πως η ανακοίνωση της έως τότε μυστικής συμφωνίας συνεργασίας του (πραγματικού) Άξονα Ουάσιγκτον-Λονδίνου-Καμπέρας ήταν «ψυχρολουσία» για τους ευρωπαίους εταίρους των ΗΠΑ και πως θα έπρεπε η Ουάσιγκτον πριν προβεί σε τέτοιες στρατηγικές συνεργασίες να συμβουλευτεί και τους ευρωπαίους εταίρους της και πως «τετελεσμένα δεν θα πρέπει να υπάρχουν», ενώ τέτοιες κινήσεις θέτουν ερωτήματα για το μέλλον της «ευρωπαϊκής κυριαρχίας» στον κόσμο. Παράλληλα έκρινε πολύ θετικά που μετά τον σάλο που προκάλεσαν οι ΗΠΑ, έγιναν κινήσεις κατευνασμού και οι Πρόεδροι Μακρόν και Μπάιντεν μίλησαν στο τηλέφωνο²³... Μας εντυπωσιάζει φυσικά η μετριοπάθεια που επιδεικνύουν οι Γερμανοί «σύμμαχοι», ίσως βέβαια είναι και μια ευκαιρία να τρωθεί περαιτέρω η θέση της ανταγωνιστικής Γαλλίας στην Ευρώπη...

Όσο για την Ε.Ε; Η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν μίλησε για απαράδεκτη συμπεριφορά προς ένα κράτος μέλος της Ε.Ε και πως «χρειαζόμαστε απαντήσεις». Ο δε Υπάτος Αρμοστής της Ε.Ε δήλωσε πως οι ΥΠΕΞ των κρατών-μελών της Ε.Ε εκφράζουν την «αλληλεγγύη τους προς την Γαλλία»²⁴...

Μολονότι είναι δύσκολο να κρίνουμε αν οι τελευταίες εξελίξεις οριοθετούν βίαια, οριστικά (και γιατί όχι;) αμετάκλητα τις γαλλικές και ευρωπαϊκές φαντασιώσεις κυριαρχίας σε εδάφη πολύ πέραν των ευρωπαϊκών συνόρων, είναι σίγουρο πως για αρκετό διάστημα οι βλέψεις της Ευρώπης και κυρίως της Γαλλίας θα μπούνε στον πάγο. Από την στάση που κράτησαν διάφοροι παράγοντες της Ε.Ε, φαίνεται πως δεν υπήρχε η απαραίτητη προθυμία να συνασπιστούν πίσω από τις γαλλικές επιθυμίες, ενώ το έμμεσο άδειασμα από πλευράς Γερμανίας, υπενθύμισε στην Γαλλία τα όρια της. Η Γερμανία δεν ενδιαφέρεται, τουλάχιστον όχι άμεσα και σίγουρα όχι υπό την γαλλική ηγεσία να εμπλακεί σε περιττές περιπέτειες. Αρκείται στην ηγεμονία της στον ευρωπαϊκό χώρο...

---

²² Μάλλον τελείωσε άδοξα ο «Άξονας» Παρισίου-Δελχί-Καμπέρας...

²³ <https://www.dw.com/en/german-foreign-minister-urges-eu-us-cooperation-in-indo-pacific/a-59287758>

²⁴ <https://www.dw.com/en/german-minister-submarine-dispute-is-a-wake-up-call/a-59245294>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Στο παρόν άρθρο αναλύσαμε τις προοπτικές της αναβίωσης της Γαλλικής (επί της ουσίας) νεοαποικιοκρατίας στο διεθνές περιβάλλον. Η στενότερη εμπλοκή της σε μια σειρά μέτωπα (σε Αφρική και Μέση Ανατολή επί παραδείγματι) τα τελευταία χρόνια φούσκωσαν τις γεωπολιτικές της φιλοδοξίες. Μια χώρα με υψηλό δείκτη χρέους, με νόμισμα που δεν το εκδίδει η ίδια, αλλά μια «ανεξάρτητη» ευρωπαϊκή αρχή και που πολύ συχνά και λόγω των σφικτών πολιτικών των Βρυξελλών αδυνατεί να χαράξει μια στοιχειωδώς αυτόνομη πολιτική που να μπορεί και να την επιβάλλει στις ευρωπαϊκές Συνόδους²⁵ πόσο μακριά θα μπορούσε να φτάσει; Η έμφαση επίσης που δίνει η γαλλική εξωτερική πολιτική (τουλάχιστον σε επίπεδο διακηρύξεων) σε ζητήματα πράσινης ανάπτυξης και Κλιματικής Αλλαγής, θεματικές που κατεξοχήν τις ασπάζεται η πιο «εξωστρεφής» και τυχοδιωκτική πτέρυγα της γαλλικής και ευρωπαϊκής ελίτ θα έπρεπε τουλάχιστον να προβληματίζει τους ιθύνοντες της χάραξης της εξωτερικής πολιτικής της Γαλλίας, μιας και η εποχή μας, είτε με είτε χωρίς πολυμερείς συνεργασίες και περίπλοκα καθεστώτα-πλαίσια, χαρακτηρίζεται από την σκληρή γεωπολιτική και την αφτιασίδωτη επιβολή των στρατηγικών συμφερόντων των ισχυρών χωρών. Πόσο μακριά θα μπορούσε να πάει η Γαλλία σαν Γαλλία, όταν επιμένει στις περισσότερες κινήσεις της να επικαλείται την Ευρώπη και τις ευρωπαϊκές αξίες; Την ίδια στιγμή που αρκετές χώρες-μέλη σε κρίσιμα ζητήματα (Μέση Ανατολή, Τουρκία, Λιβύη) έχουν εκ διαμέτρου αντίθετα συμφέροντα και υπονομεύουν ανοιχτά τις όποιες πρωτοβουλίες της Γαλλίας (όπως κάνει η Γερμανία, η Ολλανδία και η Ισπανία). Ασταθείς πρωτοβουλίες και δίχως συνοχή, όπως οι τελευταίες κινήσεις στον Ινδο-Ειρηνικό που ενέπλεκαν την Ε.Ε δεν θα μπορούσαν να κρατήσουν αρκετά απέναντι σε μια αποφασισμένη αυτήν την φορά αμερικανική κυβέρνηση.

Μιλάμε για στρατηγικό αδιέξοδο; Σίγουρα πάντως για έναν μέτριο εξευτελισμό. Φάνηκαν τα όρια στις φιλοδοξίες της. Η Γαλλία θα κερδίσει και θα έχει οφέλη στα πλαίσια του ηγεμονικού ρόλου των ΗΠΑ σε μια πιο ευέλικτη αρχιτεκτονική και ενδεχομένως πιο συμπεριληπτική όπως φάνηκε στην Μέση Ανατολή, όμως σε ό,τι αφορά τα σοβαρά ζητήματα που ο ευρωατλαντισμός αντιμετωπίζει, όπως αυτήν την στιγμή φαίνεται να είναι η Ρωσία και η Κίνα, τον πρώτο λόγο θα τον έχουν οι ΗΠΑ. Και επειδή το αγγλοσαξωνικό στρατόπεδο και κυρίως η βρετανική του συνιστώσα είναι πιο «αδέσμευτη» πλέον, μπορούν αποκάλυπτα να περιφρονούν συμφωνίες και «κοινές αξίες» που δήθεν μοιράζονται με τους ευρωπαίους «εταίρους» τους.

---

²⁵ Κλασσικό παράδειγμα το Ταμείο Ανάκαμψης λόγω της πανδημίας του COVID-19...

Περιφερειακές και σίγουρες ολοκληρώσεις ή ανοικτή παγκοσμιοποίηση με όλα της τα ρίσκα; Κάπου εκεί διχάζεται η γαλλική ελίτ. Και ναι μεν κανείς πλέον δεν θέλει την άνευ όρων παγκοσμιοποίηση που βόλεψε αφάνταστα τους χρηματιστηριακούς κύκλους και τις οικονομίες του δολαρίου, αλλά οι σίγουρες ολοκληρώσεις με στενό έλεγχο και εποπτεία που προτάσσει η Ευρώπη τα τελευταία 30 χρόνια είναι ένα φορτίο βαρύ για μια χώρα που έμαθε κάπως αλλιώς στο παρελθόν σαν την Γαλλία. Οι περιφερειακές συνεργασίες μάλλον θα συνεχιστούν όπως μας δείχνει και το παράδειγμα της Αφρικής, στο κάτω-κάτω το διάλειμμα του πολυπολικού κόσμου που αναδύθηκε μετά την κατάρρευση του 2008-2009, τελειώσε σύντομα. Ωστόσο τα νέα μπλοκ ισχύος που αναδύονται είτε υπέρ είτε κατά της Κίνας και της Ρωσίας επιτάσσουν πιο ξεκάθαρες απαντήσεις. Όπου υπάρχει αμερικανική σημαία κάτι θα κερδίσουν και οι σύμμαχοι, αλλά αυτό θα το αποφασίσουν οι ίδιες οι ΗΠΑ. Ένα τέτοιο δείγμα αποτελεί και η άρον άρον συμφωνία που υπέγραψε η Ελλάδα με την Γαλλία στον απόηχο της κατάρρευσης της Γαλλο-Αυστραλέζικης συνεργασίας. Και κάπου εκεί προς το παρόν τελειώνουν τα περιθώρια δράσης της καθεαυτή Γαλλίας, μεταξύ Παρισιού και Λεβάντε-Βαγδάτης...

Έργα που αναφέρονται

Baroudi, S., & Saleme, I. (2011). US-French Collaboration on Lebanon: How Syria's Role in Lebanon and the Middle East Contributed to a US-French Convergence. *Middle East Journal* , 65 (3), pp. 398-425.

Christian Bouchard, W. C. (2011, Δεκέμβριος). Two Faces of France: France of the Indian Ocean/France in the Indian Ocean. *Journal of the Indian Ocean Region* , 7 (2), σσ. 161-182.

Maurin, A. (2017). *FRANCE IN THE INDIAN OCEAN: A GEOPOLITICAL PERSPECTIVE AND ITS IMPLICATIONS FOR AFRICA*. Johannesburg: South African Institute of International Affairs.

Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. (2021). *France's Indo-Pacific Strategy*. Summary.

Paiva, B. d. (2011). *France: National Involvement in the Indian Ocean Region*. Future Directions International. West Perth: Future Directions International Pty Ltd.